

hetgeen een voortdurend herhaald protest betekende tegen de misdaden van het nationaal-socialisme, maar dat werd meer en meer gekoppeld aan een protest tegen het onrecht dat in tal van landen nog steeds werd gepleegd, protest vooral ook tegen rassendiscriminatie en tegen symptomen daarvan in de eigen samenleving. Er was geen land ter wereld waar op dat elders gepleegd onrecht zozeer de aandacht werd gevestigd als Nederland (tallose comité's en actiegroepen beijverden zich daarvoor) – nergens ook vond de in '61 in Londen opgerichte organisatie *Amnesty International*, die over het elders gepleegd onrecht met grote regelmaat rapporten uitbracht, zoveel steun.

*

Anno 1985 zijn er in Nederland meer dan twintig organisaties (stichtingen, comité's, verenigingen), opgericht door personen die in de Tweede Wereldoorlog eenzelfde vorm van illegale activiteit bedreven of eenzelfde vorm van vervolging ondergingen. Afgezien nog van de drie Stichtingen 1940–1945 die wij al noemden (de landelijke, de Stichting Friesland en de Stichting Sneek), kwamen uit de Nederlandse illegaliteit voort de Nationale Federatieve Raad van het Voormalig Verzet Nederland, het Verenigd Verzet, de Vereniging Antifascistische Oud-Verzetstrijders, de Stichting Samenwerkend Verzet 1940–1945, de Stichting LO/LKP (representante van de grootste illegale organisatie welke bezet Nederland gekend had) en twee organisaties van 'pilotenhelpers': *The Escape*, vereniging van pilotenhelpers, en de Vereniging van Nederlandse *Allied Aircrew*-helpers. Uit de kringen van diegenen die in gevangenissen of concentratiekampen werden opgesloten, zijn er negen organisaties: de Stichting Oranjehotel (met die naam werden tijdens de bezetting de Cellenbarakken in Scheveningen aangeduid, waarin de SD een deel van zijn gevangenen opsloot), het Nederlands Auschwitz Comité, de groep Vrouwen van Ravensbrück, de Nederlandse Vriendenkring Sachsenhausen, het Nederlands Dachau-Comité, de Vriendenkring van Oud-Dachauers, de Vriendenkring Mauthausen, de Vriendenkring van Oud-Natzweilers en de Vereniging van Oud-Buchenwalders. Er is ook een Genootschap van Engelandvaarders. Uit het onder de Japanners ondergane leed tenslotte kwamen, afgezien van de al genoemde Stichtingen Pelita en 'Herdenking 15 augustus', vier organisaties voort: de Stichting Nederlandse Slachtoffers Japanse Vrouwenkampen, de Vereniging de